

Eesti Terminoloogia Ühingu aastakoosoleku
PROTOKOLL

Tallinn

28. mai 2008

Algus kell 17:15, lõpp kell 19:50

Juhatas: Heikki Vallaste

Protokollis: Endla Sandberg

Võtsid osa: 40 liiget vastavalt nimekirjale (lisatud), sh 16 volitust

Kutsutud: 7 (vastavalt registreerimislehele)

PÄEVAKORD:

1. Merekeele nõukoda tähistab 35. tegevusaastat – nõukoja esimees Uno Laur
2. Eesti Laborimeditsiini Ühingu terminoloogia töörühma tegevusest – töörühma esimees Alar Aab
3. 'Bijurgunn' ja 'lubav potentsipuu' – ülevaade eestikeelsete taimenimede komisjoni tööst – komisjoni esimees Toomas Kukk
4. Eteri juhatuse 2007. aasta tegevuse aruanne ja 2008. aasta tegevuskava – juhatuse esimees Siiri Lauk
5. Jooksvad küsimused

Päevakord kinnitati ühehäälselt.

KUULATI JA ARUTATI

1. Kapten **U. Laur** andis ülevaate eestikeelse mereterminoloogia arengust ja selle vajadusest läbi aastate. Mereterminoloogia komisjon loodi jaanuaris 35 aastat tagasi Meremuuseumi juures. Komisjon tegeles laevatuüpidega ja valmistas regulaarselt ette materjale ajalehe "Sirp ja Vasar" vastavasse rubriiki. 1975. a tehti komisjonile ettepanek hakata ette valmistama mereleksikoni, mis pidi valmima 1990. aastaks. Õnneks selle valmimine venis kuni taasiseseisvumiseni, mille tõttu oli võimalik selle sisu ajakohastada. Valmis leksikon anti kirjastusele üle 1996. aastal. Kuna leksikoni koostamisel oli kujunenud hea koostöö ekspertide vahel, tekkis idee koostada inglise-eesti merendusala sõnaraamat. Aluseks võeti vene-inglise sõnaraamatu ingliskeelne osa (60 000 märksõna), mida asuti tõlkima. Selles sõnastikus oli põhirõhk laevaehitusel, mistõttu alustekstile lisati termineid, et sõnastikust leiaks ka muid vasteid peale laevaehituse. Probleemiks oli see, et mitte kõigile inglise terminitele ei olnud eesti vastet võtta. Sel puhul kas tuletati uus termin või siis anti ainult eestikeelne selgitus. Inglise-eesti sõnaraamatusse sai 31 500 ingliskeelset märksõna. Sõnaraamat sisaldab ka pöördõnastikku, mis küll ei sisalda selgitusi ning lühendeid. Sõnaraamatu juurde kuulub CD.

Alates 2002. aastast hakkas komisjon tegutsema Veeteede Ameti juures. Veeteede Ameti juures muutusid paremaks töötingimused, ametilt saadi konkreetseid ülesandeid. 2005. aastal otsustati komisjon ümber nimetada Merekeele nõukojaks. Praegu on nõukojas 23 vabatahtlikku liiget ja üks kirjutaja. Otsused ja ettepanekud

vormistatakse teokirjana, mis, nagu ka muud nõukojaga seotud dokumendid, on kättesaadavad Veeteede Ameti veebisaidil (vt <http://www.vta.ee/>).

Lisaks terminiloomele, levitatakse teavet terminitest ka laiemalt (ajakirjanduses jm). Arutusel on, kas hakata tegelema purjelaevadega seotud terminitega, eesti-inglise meresõnastikuga vm kompleksse tööga.

Kapten Laur tutvustas ka nõukoja välja pakutud uudistermineid, nagu nt *tiibur*, *põtkur*, *laugur*, *hõljuk*. Mereterminoloogia arendamist häirib mõnevõrra see, et Eestil kaubalaevad puuduvad, meie mereharidusega spetsialistid lähevad tööle välislaevadele, kus eesti keelt vaja ei lähe.

Esinejalt küsiti, kas pöörd sõnastiku tegemisel kasutati EKI vastavat süsteemi? Kas *hõljuk* on merendustermin? Mis vahe on *hõljukil* ja *lauguril*? Kas meil on laugureid olemas? Kapten Laur vastas, et pöörd sõnastik tehtigi EKI-s; *hõljuk* sõidab õhkpadjal, õhktiivikud lükkavad edasi; *laugur* – stardib nagu lennuk, lendab madalal mere kohal ja *laugureid* on nähtud ainult filmides.

V. Berendsen märkis, et nõukoja tegevusega tõstatub huvitav sotsiaalne küsimus. Nõukoda kavatses tegeleda purjelaevade terminoloogiaga, samas noortele vaja kaas-aegset terminoloogiat. Kapten Laur vastas, et purjelaevade terminoloogia on peaaegu valmis materjal, aga ei ole teada, kas seda vajatakse ja kas seda rahaliselt toetatakse. Noortele mõeldes on sõnastikku lisatud tänapäevaseid termineid.

Leiti, et purjelaevadega seotud terminoloogiat on kindlasti vaja, vähemalt tõlkijatele. Kapten Lauri ülevaade võeti teadmiseks.

H. Vallaste lisis kommentaari, et Eteri tegevusesse tuleks kaasata senisest rohkem ka noori tegijaid. Märkata on, et huvi eestikeelse terminoloogia vastu tasapisi kasvab.

2. Eesti Laborimeditsiini Ühingu terminoloogia töörühma esimees A. Aab tutvustas Eesti Laborimeditsiini Ühingu ning selle terminoloogia töörühma tegemisi ja probleeme. (Vt ka ELMÜ veebisaidilt <http://www.elmy.ee/>)

Terminoloogia töörühm moodustati 1999. aastal. Oma tegevuse algusaastatel keskendus töörühm kokkuleppimata terminite arutelule, mistõttu tulemusi oli vähe. Alates 2004. aastast hakati aga kokkuleppeid rohkem fikseerima ja nii ilmus ka esimene trükk. Üheks suureks probleemiks on võõrkeele sissetung. Praegu on töörühmas 30 liiget, nende hulgas ka Eesti Keele Instituudi esindaja (S. Mäearu).

ELMÜ terminoloogia töörühma lõppdokumentideks on: standard, juhised ja aruanne, millest igaljuhul on kindel määratlus. Standardite ja juhiste ettevalmistamisel järgitakse konsensus põhimõtet, aruanded annavad ülevaate mingi kindla arendustegevuse kohta. Probleemidest märkis A. Aab sama mõiste eri vastete (nt tuub/katseklaas) rööpkasutust ja võõrkeelsete nimetuste kasutamist.

Viimase aja suuremaks ja keerulisemaks tööks on LOINC standardi rakendusjuhendi tõlkimine, tõlge peab valmima k.a lõpuks.

A. Aab kiitis T. Erelti raamatut “Terminiõpetus”, millest leiab praktilist abi ja toetust terminiloomel. Samuti tänas A. Aab Eterit saadud toetuse eest, mis võimaldas korraldada tööseminare laborimeditsiini terminoloogiaga tegelejatele.

Eterilt ootab töörühm terminoloogitöö koordineerimist, keeleabi ja kogemuste vahetamise ning koolituse korraldamist. A. Aab tänas toetuse eest S. Lauk'i ja E-tervise sihtasutust ning Interneti-terminite sisaldava “e-teamiku” koostajat H. Vallastet.

Esinejalt küsiti, kas tehakse koostööd sisult tugeva meditsiinterminoloogia komisjoniga? Kas terminite pole mitte liiga detailne? A. Aab vastas, et koostöö meditsiinterminoloogia komisjoniga on olemas, kuigi kokkulepete saavutamine meedi-

kutega pole lihtne, kuigi tungitakse peensusteni, on eri tasemed mõeldud eri spetsialistide vajaduste tarbeks.

A. Aabi informatsioon võeti teadmiseks.

H. Vallaste märkis, et ettekanne oli mitmekihiline ja põnev ning et Eteri üheks eesmärgiks ongi soodustada erialaasjatundjate omavahelist suhtlemist.

3. Ülevaate eestikeelsete taimenimede komisjoni tööst esitas T. Kukk.

Komisjon tegutseb Eesti Loodusuurijate Seltsi juures. Eestikeelsete taimenimede loomine sai alguse juba 20. sajandi alguses (üleskutsed 1907. a ja 1912. a). Komisjoni väljaannetest tuleks nimetada “Kodumaa taimed I. Õistaimed” (1918), “Eesti taimede nimestik” (1928), “Botaanika oskussõnastik” (1929).

Komisjon koosneb on aegade jooksul muutunud, sinna on kuulunud nii botaanikuid, teisi loodusteadlasi, aednikke kui ka filolooge. Käesoleval ajal on komisjonis 7 liiget, komisjoni kuulub ka S. mäearu (EKI).

Taimede eestikeelseid nimetusi vajavad eelkõige ravimi- ja taimemüüjad. Kuid neid otsivad ka tõlkijad, üliõpilased, õppejõud jt.

Taime teadusnimele eesti vaste loomisel ei ole ühte kindlat põhimõtet, millest komisjon lähtub, kuid välja võib tuua põhilisema: teadusnime translitereerimine, nime tõlkimine võõrkeeltest, nime ülevõtmine võõrsõnana, uue nime loomine või tuletamine. T. Kukk tõi ka näiteid iga kasutatava mooduse kohta.

Komisjon töötab põhiliselt e-posti teel, koosolekud toimuvad 5–7 korda aastas. Kokkulepitud taimenimed kantakse andmebaasi, mis on avalikult kättesaadav (<http://www.ut.ee/taimenimed/>) ning sisaldab praegu ligi 17 000 nimerida.

T. Kukk juhtis tähelepanu ka sellele, et taimenimede kirjutamisel on mõningaid erinevusi üldkeelest (nt nizza märtsikelluke, Lippmaa hunditubakas).

Kuuldud ülevaade võeti teadmiseks.

Eteri juhatuse esimees S. Lauk tänas eraldi iga ettekandjat, andis Eteri poolt üle T. Ereli raamatu “Terminiõpetus” ning soovis aktiivset terminitöö tegemist ka edaspidi.

4. Eteri 2007. aasta tegevus- ja majandusaruanne oli eelnevalt kättesaadav kõigile liikmetele, mistõttu juhatuse esimees S. Lauk kommenteeris tavakohaselt selle olulisemaid osi.

2007. aastal liitus ühinguga 1 eraisik ja 1 juriidiline isik (Eesti Rahvusraamatukogu). Eesti Rahvusraamatukogu astumine Eteri liikmeks oli loogiline asjade käik, kuna raamatukogus tegeldakse süstemaatilise terminoloogiatööga juba üle 35 aasta. Praegu kuulub Eterisse 78 liiget sh 70 era- ja 8 juriidilist isikut. Juhatuse on viieliikmeline, lisaks üks asendusliige (M. Plado), kes on juhatuse töös osalenud võrdselt täisliikmetega. Praegune juhatuse valiti 2007. aasta märtsis, juriidiline tegevusõigus kinnitati sama aasta maikuus, mille kohta tehti vastav kanne Harju Maakohtu registriandmetesse. Suures osas on juhatuse oma otsused vastu võtnud e-posti teel. S. Lauk tänas juhatuse liikmeid aktiivse toetuse eest sisuküsimuste otsustamisel.

S. Lauk märkis, et terminiloomes hakkab isikupäratu suhtlus asenduma vahetu suhtlusega – terminite kooskõlastamine ei ole lõpuni edukas ainult elektrooniliste sidevahendite kaudu.

Terminikomisjonid töötavad kõigis valdkondades põhiliselt missioonitundest. Seetõttu vahendab Eter 2007. aastast Haridus- ja Teadusministeeriumi toetusi terminikomisjonidele ja -töörühmadele, et veidigi tõhustada ja tunnustada nende tänuväärset tegevust.

2007. aastal oli Eteri põhitegevus terminikomisjonide toetuskonkursi tingimuste väljatöötamine ja konkursi läbiviimine Haridus- ja Teadusministeeriumi toetuste vahendamiseks terminoloogiaühendustele. Aruandeaastal toimus kaks konkurssi, mille tulemusel toetati kaheksat tõhusamalt tegutsenud terminikomisjoni. Toetuse saanud on olnud väga rahul, et nende tööd on lõpuks ometi märgatud ning toetusena saadud nappi raha on kasutatud vägagi otstarbekalt. Äramärkimist väärib 2007. aasta oktoobrikuus Rahvusraamatukogus korraldatud oskuskeeleseminar “E-keskkond – lisaväärtus või uus mõõde”, kus osalesid Tallinna Ülikooli, Eesti Keele Instituudi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Eesti Rahvusraamatukogu ja teiste Eesti raamatukogude esindajad ning mitmete terminikomisjonide liikmed. Seminari korraldajaks olid Rahvusraamatukogu, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu terminoloogiatoimkond ja Eter.

Eteri üks ülesanne on ka terministipendiumide jagamine koostöös Tartu Ülikooli Sihtasutusega. Eteri esindajana kuulub TÜ Sihtasutuse terministipendiumide komisjoni S.Lauk.

Muuhulgas tegeleti ka Eteri hallatava oskuskeelekorralduse andmebaasi arendustööga, sh kõrvaldati mitmeid tehnilisi vigu. 2008. aasta lõpus on plaanis korraldada uus oskuskeelekorralduse küsitlus, kuna eelmise küsitluse põhjal kogunenud andmed vajavad uuendamist.

Andmebaasi tehnilise toe ja Eteri veebisaidi haldusega tegeleb juhatuse liige H. Vallaste. Sisuküsimustega tegelevad jõudumööda kõik juhatuse liikmed.

Arvi Tavastilt telliti aastatel 2000–2005 ilmunud terminisõnastike ülevaade, mis on leitav Eteri kodulehel (<http://www.eter.ee/andmebaas/index.php>).

Ühingu raamatupidamise aastaaruanne (sh bilanss, tulemiaruanne, rahavoogude aruanne ja netovoogude aruanne) telliti professionaalselt raamatupidajalt. Eteri majandusaasta aruanne on läbinud audiitorkontrolli. Kõik aruandeperioodi majandustulemust ja rahavoogusid kajastavad dokumendid on tunnistatud õigeteks.

Eteri majandusaasta aruanne (01.01.2007–31.12.2007) kinnitati ühehäälselt.

S. Lauk märkis, et Eteri põhikiri sisaldab väga ambitsioonikaid ülesandeid, mida kõiki korruga täita ei õnnestu. Küll aga loodetakse edaspidi Eteri tegevust laiendada. 2008. aastal keskendutakse riiklikus terminoloogiaprogrammis Eterile pandud kohustuste täitmisele. Riiklik programm “Eestikeelse terminoloogia toetamine (2008–2012)” kinnitati haridus- ja teadusministri 2008. aasta 8. veebruari käskkirjaga. Programmi täistekst on leitav Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehe rubriigis <teadlasele> (<http://www.hm.ee>). Eteri esindajana kuulub programmi juhtkomiteesse S. Lauk.

Korrastamist vajab liikmemaksude tasumine. S. Lauk tegi ettepaneku lõpetada eraisikutele e-kirjaga arvete saatmine, kuna arvete dateering ja tegelik maksuarvestus on tekitanud segadust. Arved saata ainult juriidilistele isikutele, eraisikutele saadetakse meeldetuletus kollektiivse e-kirjaga, milles märgitakse liikmemaksu tasu-

mise tähtaeg ja Eteri pangaarve number. Liikmemaksude maksmise tähtajaks määrata kuni 23. juuni k.a.

Ettepanekuga nõustuti ühehäälselt.

Arutati liikmemaksu suurust. Praegu on eraisikute aastamaks 100 kr ja juriidilistel isikutel 1000 kr. Ettepanek (H. Vallaste) oli jätta see samaks. Soovitati kaaluda liikmemaksu soodustuse sisseseadmist.

Otsustati (ühehäälselt), et liikmemaksud jäävad samale tasemele. Kui kellelgi (pensionäridel, üliõpilastel) tekib raskusi liikmemaksu tasumisega, tuleb soodustuse taotlus esitada Eteri juhatusele.

H. Vallaste tunnustas S. Lauki tööd Eteri juhatuse esimehena, märkides, et Eter on saanud n-ö uue hingamise. Sellega nõustusid ka teised Eteri liikmed.

5. Juhatuse liige V. Voor tõstatas küsimuse, kuidas ümber korraldada Eteri veebisait, et sellest oleks kasu nii ühingu liikmetele kui ka teistele. Näiteks võiks välja panna uusi termineid, mille loomes saaksid kõik kaasa rääkida. Võiks välja panna nende uute terminite nimestiku, mis pole veel ametlikult fikseeritud – nn vahevariandid, mida saaks arutada ja mille üle vaielda. Nt kasutatakse Tilde tõlkebüroos sellist meetodit suurte tõlkeprojektide puhul ja sellest on suur kasu olnud. H. Vallaste tutvustas sellise teostuse üht näidet (vt <http://dict.leo.org/>).

Tähelepanu juhiti vajadusele, et kõik terminiandmebaasid töötaksid ühesugusel IT-platvormil, millele S. Lauk vastas, et ühtse terminoloogiakeskkonna väljatöötamise ülesande on võtnud Eesti Keele Instituut (EKI). Juhul, kui alles alustatakse oma terminibaasi loomist, soovitas K. Kerge pöörduda EKI-sse.

Probleemina nimetati seda, et praegu pole tihtipeale võimalik välja selgitada termini autorit ega selle kujunemiskäiku, mida oleks aga kindlasti vaja teada.

S. Lauk'i küsimusele, kas on vaja tekitada Eter'i veebisaidil foorum terminiaruteluks, vastati jaatavalt.

Veel arvati, et veebisaidil võiks olla kättesaadaval ka terminisõnastikke ja -standardeid. Samas tõdeti, et see idee on raskesti teostatav seoses autoriõigusega.

OTSUSTATI:

1. Võtta teadmiseks ning avaldada tunnustust Merekeele nõukoja, Eesti Laborimeditsiini Ühingu terminoloogia töörühma ja Eestikeelsete taimenimede komisjoni terminoloogiatööle.

2. Kinnitada Eesti Terminoloogia Ühingu 2007. aasta majandustegevuse aruanne.

3. Taaskinnitada Eteri liikmemaksu suuruseks aastas üksikisikule 100 kr ja juriidilisele isikule 1000 kr. Vajadusel võib Eteri juhatusele esitada taotluse liikmemaksu vähendamiseks. Üksikisikud maksavad liikmemaksu Eteri saadetud meeldetuletuse ja juriidilised isikud väljastatud arve alusel.

Iga-aastane liikmemaks tuleb tasuda jooksva aasta I poolaastal.

H. Vallaste

E. Sandberg

Koosoleku juhataja

Protokollija